

The Mediating Role of Parents' Psychological Hardiness in the Relationship Between Parent-Child Interaction and Children's Separation Anxiety

1. Shaghayegh Shokouhi Shokouhi Niyaki[✉]: Department of Psychology, Bab.C., Islamic Azad University, Babol, Iran
  2. Nabiollah Akbarnataj Shob^{*✉}: Department of Psychology, Bab.C., Islamic Azad University, Babol, Iran
  3. Jamal Sadeghi[✉]: Department of Psychology, Bab.C., Islamic Azad University, Babol, Iran
- *Corresponding Author's Email: akbarnataj@baboliau.ac.ir

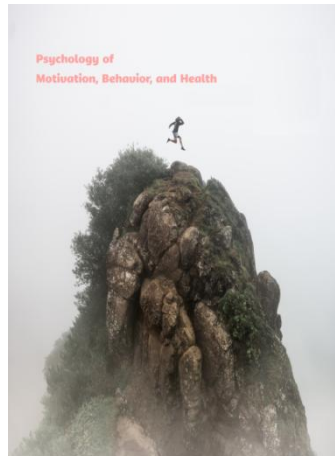
Received: 2026-01-27

Revised: 2026-06-02

Accepted: 2026-06-09

Initial Publish: 2026-06-09

Final Publish: 2027-02-20

Abstract

Introduction and Aim: Children's separation anxiety has many negative consequences both in childhood and in later life. Therefore, the present study was conducted with the aim of investigating the mediating role of parents' psychological hardiness in the relationship between parent-child interaction and children's separation anxiety.

Methodology: This research was a descriptive from type of correlation. The research population consisted of first-grade students in public schools of Babol city during the 2024-5 academic years with number 5460 people, which 300 students of them were selected as a sample by available sampling method. The research instruments included the Child-Parent Relationship Scale (Pianta, 1992), Ahvaz Psychological Hardiness Questionnaire (Kiamarsi, 1998) and Screen for Child Anxiety Related Emotional Disorders Questionnaire (Birmaher et al., 1999). The data from present research were analyzed using Pearson correlation coefficients and structural equation modeling methods in SPSS-24 and AMOS-23 software.

Findings: The findings of this study indicated that the model of parents' psychological hardiness in the relationship between parent-child interaction and children's separation anxiety had a good fit. In this model, the direct effect of parent-child interaction and parents' psychological hardiness on children's separation anxiety was negative and significant and the direct effect of parent-child interaction on parents' psychological hardiness was positive and significant ($P < 0.001$). Also, the indirect effect of parent-child interaction mediating role of parents' psychological hardiness on children's separation anxiety was negative and significant ($P < 0.001$).

Conclusion: Based on the results of the present research, to reduce children's separation anxiety it is possible to create the conditions for improving parent-child interaction and parents' psychological hardiness through educational workshops.

Keywords: Psychological Hardiness, Parent-Child Interaction, Separation Anxiety, Parents, Children.

How to Cite: Shokouhi Shokouhi Niyaki, S., Akbarnataj Shob, N., & Sadeghi, J. (2026). The Mediating Role of Self-Compassion in Predicting Diabetes-Related Stress Based on Diabetes Management Self-Efficacy. *Psychology of Motivation, Behavior, and Health*, 4(6), 1-12.

Copyright: © 2026 by the authors. Published under the terms and conditions of Creative Commons Attribution-NonCommercial 4.0 International (CC BY-NC 4.0) License.

Extended Abstract

Introduction and Aim

Childhood is a crucial stage of human development and a critical period for the formation, growth, and evolution of personality. One of the challenges children face is separation anxiety (Pini et al., 2021). Anxiety is an unpleasant emotional state used to describe inner turmoil and fear of unforeseen events. Separation anxiety, as one of the most common anxiety disorders, is defined as excessive and disruptive worry about separation from individuals to whom the child is attached (Jreisat, 2023). Separation anxiety disorder involves levels of fear or anxiety about separation from parents or primary caregivers that are beyond developmentally expected norms, and the child worries about experiencing severe harm if separated (Stiede et al., 2024). In separation anxiety, when a child is unexpectedly separated from home or an attached individual, they experience intense distress. Children with separation anxiety disorder experience severe worries and anxieties and have nightmares about separation when they are separated from attached individuals such as parents or caregivers (Carr & Pendry, 2021).

One of the factors associated with separation anxiety is parent-child interaction, which includes a unique combination of behaviors, feelings, and expectations that exist between parents and children (Lindell et al., 2021). This interaction represents the child's relational world and is a very important and vital relationship for achieving love and security. Its quality positively impacts many aspects of personality development, social cognition, and children's health, reducing hostility and aggression while increasing health and well-being (Cimon-Paquet et al., 2022). Parent-child interaction is important because it directly influences the child's physical, emotional, social development, and attachment. Difficulties in this interaction can lead to challenges in the family, school, and community environments through impaired social functioning (Imrie et al., 2021). Parents who do not have a positive and desirable relationship with their children tend to use disciplinary behaviors and punishment more frequently to manage their children's behaviors, which in turn increases behavioral problems in children. This is because intimacy and empathy within the family contribute to security, especially the psychological security of family members, and enhance optimism and self-confidence among family members, particularly children (Bu et al., 2023).

Psychological hardiness of parents is one possible mediating variable between the relationship between parent-child interaction and children's separation anxiety. It refers to a combination of beliefs about the self and the world, along with three components: control (the ability to regulate and manage diverse life situations), commitment (the tendency to engage in activities rather than avoid them), and challenge/struggle (the ability to perceive life changes as a natural matter and to make efforts and persist in coping with them) (Dursun et al., 2022). Individuals with high control feel that they can influence the course of life and consider themselves capable and responsible for changes in circumstances. Individuals with high commitment believe in valuable aspects of life, which highlights the importance of life. Individuals with high challenge/struggle view life events as opportunities for dynamism and re-adaptation, and as a setting for self-improvement. They actively respond to difficulties and challenges (Khadse et al., 2024).

Children's separation anxiety is a negative psychological feature with very important consequences that affects the future of children. Therefore, identifying the factors that influence it—in order to design programs aimed at reducing children's separation anxiety—is critically important and necessary. Based on the studies conducted, it appears that parent-child interaction and parents' psychological hardiness may affect children's separation anxiety; however, (1) very few studies have examined the relationships among these three variables and (2) no research in this area was found that investigated the mediating role of psychological hardiness. Therefore, the findings of this study may help specialists and psychologists understand children's separation anxiety from the perspective of parent-child interaction and parents' psychological hardiness. In addition, the results of this study can provide practical implications for parents, enabling them to take an important step toward reducing children's separation anxiety based on the study's findings. In light of the points raised, the present study was conducted with the aim of investigating the mediating role of parents' psychological hardiness in the relationship between parent-child interaction and children's separation anxiety.

Methodology

This research was a descriptive from type of correlation. The research population consisted of first-grade students in public schools of Babol city during the 2024-5 academic years with number 5460 people,

which 300 students of them were selected as a sample by available sampling method.

In studies of the structural equation modeling type, determining the sample size often involves using a minimum coefficient of 15 and a maximum of 50 participants per variable. In the present study, to ensure an adequate sample size and considering the potential for attrition, a sample size of 300 participants was selected. The samples of this study were recruited using a convenience sampling method. In this study, the criteria for selecting participants included obtaining informed consent to take part in the research, having physical and psychological health, not using psychiatric medications such as anxiolytics and antidepressants, not having parental addiction, not receiving psychological services in the past three months, and the absence of stressful events such as divorce or the death of close relatives in the past three months. Additionally, the criteria for exclusion from the study included withdrawing from participation and failing to respond to more than 10% of the items.

The research instruments included the Child-Parent Relationship Scale (Pianta, 1992), Ahvaz Psychological Hardiness Questionnaire (Kiamarsi, 1998) and Screen for Child Anxiety Related Emotional Disorders Questionnaire (Birmaher et al., 1999). The data from present research were analyzed using Pearson

correlation coefficients and structural equation modeling methods in SPSS-24 and AMOS-23 software.

Findings

The findings of this study indicated that the model of parents' psychological hardiness in the relationship between parent-child interaction and children's separation anxiety had a good fit. In this model, the direct effect of parent-child interaction and parents' psychological hardiness on children's separation anxiety was negative and significant and the direct effect of parent-child interaction on parents' psychological hardiness was positive and significant ($P < 0.001$). Also, the indirect effect of parent-child interaction mediating role of parents' psychological hardiness on children's separation anxiety was negative and significant ($P < 0.001$).

Discussion and Conclusion

Based on the results of the present research, to reduce children's separation anxiety it is possible to create the conditions for improving parent-child interaction and parents' psychological hardiness through educational workshops.

نقش واسطه‌ای سرسختی روان‌شناختی والدین در رابطه بین تعامل والد فرزندی و اضطراب جدایی کودکان

۱. شقایق شکوهی نیکی^{ID}: گروه روانشناسی، واحد بابل، دانشگاه آزاد اسلامی، بابل، ایران
  ۲. نبی اله اکبرناتاج شوب^{ID}: گروه روانشناسی، واحد بابل، دانشگاه آزاد اسلامی، بابل، ایران
  ۳. جمال صادقی^{ID}: گروه روانشناسی، واحد بابل، دانشگاه آزاد اسلامی، بابل، ایران
- *ایمیل نویسنده مسئول: akbarnataj@baboliau.ac.ir

انتشار نهایی: ۱۴۰۵/۱۲/۰۱

انتشار اولیه: ۱۴۰۵/۰۳/۱۹

پذیرش: ۱۴۰۵/۰۳/۱۹

بازنگری: ۱۴۰۵/۰۳/۱۲

دریافت: ۱۴۰۴/۱۱/۰۷

چکیده

مقدمه و هدف: اضطراب جدایی کودکان دارای پیامدهای منفی زیادی هم در دوره کودکی و هم در دوره‌های بعدی زندگی است. بنابراین، پژوهش حاضر با هدف بررسی نقش واسطه‌ای سرسختی روان‌شناختی والدین در رابطه بین تعامل والد فرزندی و اضطراب جدایی کودکان انجام شد.

روش‌شناسی: این پژوهش توصیفی از نوع همبستگی بود. جامعه پژوهش دانش‌آموزان پایه اول دبستان مدارس دولتی شهر بابل در سال تحصیلی ۱۴۰۳-۴ به تعداد ۵۴۶۰ نفر بودند که تعداد ۳۰۰ نفر از آنها با روش نمونه‌گیری در دسترس به‌عنوان نمونه انتخاب شدند. ابزارهای پژوهش شامل مقیاس رابطه والد-کودک (پیانتا، ۱۹۹۲)، پرسشنامه سرسختی روان‌شناختی اهواز (کیامرثی، ۱۳۷۷) و پرسشنامه غربالگری اضطراب کودک مرتبط با اختلال‌های هیجانی (بیرماهر و همکاران، ۱۹۹۹) بودند. داده‌های پژوهش حاضر با روش‌های ضرایب همبستگی پیرسون و مدل‌سازی معادلات ساختاری در نرم‌افزارهای SPSS-24 و AMOS-23 تحلیل شدند.

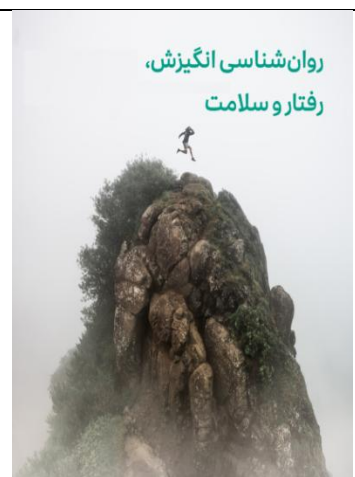
یافته‌ها: یافته‌های این مطالعه نشان داد که مدل سرسختی روان‌شناختی والدین در رابطه بین تعامل والد فرزندی و اضطراب جدایی کودکان برازش مناسبی داشت. در این مدل، اثر مستقیم تعامل والد فرزندی و سرسختی روان‌شناختی والدین بر اضطراب جدایی کودکان منفی و معنادار و اثر مستقیم تعامل والد فرزندی بر سرسختی روان‌شناختی والدین مثبت و معنادار بود ($P < 0/001$). همچنین، اثر غیرمستقیم تعامل والد فرزندی با نقش واسطه‌ای سرسختی روان‌شناختی والدین بر اضطراب جدایی کودکان منفی و معنادار بود ($P < 0/001$).

نتیجه‌گیری: با توجه به نتایج پژوهش حاضر، برای کاهش اضطراب جدایی کودکان می‌توان از طریق کارگاه‌های آموزشی زمینه را برای بهبود تعامل والد فرزندی و سرسختی روان‌شناختی والدین مهیا کرد.

کلیدواژه‌گان: سرسختی روان‌شناختی، تعامل والد فرزندی، اضطراب جدایی، والدین، کودکان.

مجوز و حق نشر: © ۱۴۰۶ تمامی حقوق انتشار این مقاله متعلق به نویسنده است. انتشار این مقاله به‌صورت دسترسی آزاد مطابق با گواهی (CC BY-NC) صورت گرفته است. (4.0)

نحوه استناددهی: شکوهی نیکی، شقایق، اکبرناتاج شوب، نبی اله، و صادقی، جمال. (۱۴۰۶). نقش میانجی شفقت به خود در پیش‌بینی استرس ناشی از بیماری دیابت بر مبنای خودکارآمدی مدیریت دیابت. *روانشناسی انگیزش، رفتار و سلامت*، ۴(۶)، ۱-۱۲.

مقدمه

کودکی یکی از مراحل مهم رشد انسان و دوره‌ای بسیار مهم برای شکل‌گیری، رشد و تحول شخصیت است. یکی از چالش‌هایی که کودکان با آن مواجه هستند، اضطراب جدایی می‌باشد و این سازه مورد توجه بسیاری از متخصصان حوزه تعلیم و تربیت و روان‌شناسان قرار گرفته است (Pini et al., 2021). اضطراب حالت عاطفی ناراحت‌کننده‌ای برای توصیف آشفتگی درونی و ترس از رویدادهای پیش‌بینی‌نشده است و اضطراب جدایی به‌عنوان یکی از شایع‌ترین اختلال‌های اضطرابی به معنای نگرانی مفرط و مختل‌کننده درباره جدایی از افرادی می‌باشد که کودک به آنان دلبسته است (Jreisat, 2023). اختلال اضطراب جدایی سطوحی از ترس یا اضطراب درباره جدایی از والدین یا مراقبان اصلی می‌باشد که فراتر از حد انتظار رشدی است و کودک نگران است که در صورت جدایی دچار آسیب جدی شود (Stiede et al., 2024). برای تشخیص اضطراب جدایی باید حداقل سه علامت مربوط به نگرانی مفرط درباره جدایی از شخصی که کودک به او دلبسته است به مدت حداقل چهار هفته وجود داشته باشد. این نگرانی‌ها ممکن است به شکل امتناع از مدرسه رفتن، ترس و ناراحتی موقع جدایی، شکایت مکرر از علائم جسمی هنگام جدایی و کابوس‌های مربوط به جدایی ظاهر شود (Elbay et al., 2021). در اضطراب جدایی هنگامی که کودک به‌طور غیرمنتظره‌ای از خانه یا فردی که به آن دلبسته است، جدایی‌شده شود به‌شدت دچار پریشانی می‌شود. کودکان مبتلا به اختلال اضطراب جدایی وقتی از افراد دلبسته مانند والدین یا مراقب جدا می‌شوند دچار نگرانی‌ها و تشویش‌های شدید و تجربه کابوس‌های جدایی می‌گردند (Carr & Pendry, 2021).

یکی از عوامل مرتبط با اضطراب جدایی، تعامل والد فرزندی است و شامل ترکیبی از رفتارها، احساس‌ها و انتظارات منحصربه‌فردی می‌باشد که بین والدین و فرزندان وجود دارد (Lindell et al., 2021). تعامل والد فرزند یک تعامل و رابطه مهم و حیاتی برای ایجاد امنیت، صمیمیت و عشق است که به رابطه قوی و موثر درک و پذیرش متقابل بین والدین و فرزندان و برآوردن نیازهای واقعی فرزندان اشاره دارد (Golombok et al., 2023). این تعامل معرف دنیای ارتباطی کودک و یک رابطه بسیار مهم و حیاتی برای

دستیابی به عشق و امنیت است که کیفیت آن بر بسیاری از جنبه‌های رشد شخصیتی، شناخت اجتماعی و سلامت فرزندان تاثیر مثبت می‌گذارد و باعث کاهش خصومت و پرخاشگری و افزایش سلامت و بهزیستی می‌شود (Cimon-Paquet et al., 2022). تعامل والد فرزند از این جهت مهم است که به‌طور مستقیم بر رشد جسمی، عاطفی، اجتماعی و دلبستگی کودک تاثیر می‌گذارد و مشکل در این تعامل می‌تواند از طریق اختلال در عملکردهای اجتماعی سبب ایجاد چالش در محیط خانواده، مدرسه و اجتماع شود (Imrie et al., 2021). والدینی که رابطه مثبت و مطلوبی با فرزندان خود ندارند برای مدیریت رفتارهای فرزندان خود بیشتر از رفتارهای انضباطی و تنبیه استفاده می‌کنند که این امر موجب افزایش مشکل‌های رفتاری در فرزندان می‌شود. چون که صمیمیت و همدلی در خانواده به امنیت به‌ویژه امنیت روانی اعضای خانواده کمک می‌کند و سبب افزایش خوش‌بینی و اعتماد به نفس اعضای خانواده به‌ویژه فرزندان می‌گردد (Bu et al., 2023).

سرسختی روان‌شناختی والدین یکی از متغیرهای میانجی احتمالی بین رابطه تعامل والد فرزند و اضطراب جدایی کودکان است که به ترکیبی از باورها درباره خود و جهان با سه مولفه کنترل (توانمندی مهار موقعیت‌های متنوع زندگی)، تعهد (تمایل به درگیری برخلاف اجتناب از انجام فعالیت‌ها) و مبارزه‌جویی (توانمندی درک تغییرهای زندگی به‌عنوان یک موضوع طبیعی و تلاش و پشتکار برای مقابله با آنها) اشاره دارد (Dursun et al., 2022). افراد دارای کنترل بالا احساس تاثیرگذاری بر جریان زندگی دارند و خود را در تغییر و دگرگونی شرایط توانمند و مسئول می‌پندارند. افراد دارای تعهد بالا در زندگی به چیزهای ارزشمندی باور دارد که اهمیت زندگی را برجسته می‌سازد. افراد دارای مبارزه‌جویی بالا رویدادهای زندگی را به منزله فرصتی برای پویایی و سازگاری مجدد و مکانی برای ارتقای خود تلقی می‌کنند و در برابر سختی‌ها و چالش‌ها فعالانه عمل می‌نمایند (Khadse et al., 2024). سازه سرسختی روان‌شناختی یکی از مفاهیم کلیدی برای مدیریت استرس و بهبود سلامت و کیفیت زندگی است که به‌عنوان یک عامل محافظتی در برابر آثار و پیامدهای منفی فشار روانی عمل می‌کند (Oral & Karakurt, 2022). این سازه به ارزیابی شناختی مثبت از رویدادهای استرس‌زا و

نتایج این پژوهش گام موثری در جهت کاهش اضطراب جدایی کودکان بردارند. با توجه به مطالب مطرح‌شده، پژوهش حاضر با هدف بررسی نقش واسطه‌ای سرسختی روان‌شناختی والدین در رابطه بین تعامل والد فرزندی و اضطراب جدایی کودکان انجام شد.

روش‌شناسی

این پژوهش توصیفی از نوع همبستگی بود. جامعه پژوهش دانش‌آموزان پایه اول دبستان مدارس دولتی شهر بابل در سال تحصیلی ۱۴۰۳-۴ به تعداد ۵۴۶۰ نفر بودند که تعداد ۳۰۰ نفر از آنها با روش نمونه‌گیری در دسترس به‌عنوان نمونه انتخاب شدند. برای تعیین حجم نمونه در پژوهش‌هایی از نوع معادلات ساختاری معمولاً از ضریب حداقلی ۱۵ و حداکثری ۵۰ نفر برای هر متغیر استفاده می‌کنند و در این پژوهش برای اطمینان از حجم نمونه و با توجه به ریزش‌های احتمالی، حجم نمونه ۳۰۰ نفر در نظر گرفته شد که نمونه‌های این پژوهش با روش نمونه‌گیری در دسترس انتخاب شدند. در پژوهش حاضر معیارهای انتخاب نمونه‌ها شامل رضایت آگاهانه جهت شرکت در پژوهش، برخورداری از سلامت جسمی و روانی، عدم مصرف داروهای روان‌پزشکی مانند ضد اضطراب و ضدافسردگی، عدم اعتیاد والدین، عدم دریافت خدمات روان‌شناختی در سه ماه گذشته و عدم وقوع رخداد‌های تنش‌زا مانند طلاق و مرگ نزدیکان در سه ماه گذشته بودند. همچنین، معیارهای خروج از پژوهش شامل انصراف از شرکت در پژوهش و عدم پاسخگویی به بیش از ده درصد گویه‌ها بودند.

برای انجام این پژوهش ابتدا هماهنگی‌های لازم با اداره آموزش و پرورش شهر بابل صورت پذیرفت و سپس بر اساس معیارهای ورود به مطالعه اقدام به نمونه‌گیری شد و برای نمونه‌ها اهمیت و ضرورت پژوهش تشریح و درباره رعایت موازین اخلاقی به آنان اطمینان خاطر داده شد. در مرحله بعد از آنان خواسته شد تا به فرم رضایت‌نامه شرکت آگاهانه در پژوهش پاسخ دهند و در پایان از نمونه‌ها به دلیل شرکت در پژوهش تقدیر و تشکر شد.

در این پژوهش برای گردآوری داده‌ها علاوه بر فرم اطلاعات جمعیت‌شناختی از سه ابزار تشریح‌شده در زیر استفاده شد.

درگیری در نقش‌های چندگانه منجر می‌شود و از همین طریق سبب کاهش استرس می‌گردد. افراد دارای سرسختی روان‌شناختی دارای مجموعه‌ای از ویژگی‌های مثبت هستند که شکست را ناکامی نمی‌پندارند، بلکه آنها را چالش‌های می‌پندارند و باور دارند که می‌توانند بر آنها چیره شوند (Liu et al., 2022).

پژوهش‌های اندکی درباره روابط تعامل والد فرزند، سرسختی روان‌شناختی و اضطراب جدایی انجام‌شده است. برای مثال، نتایج پژوهش Simi et al (2020) نشان داد که بین کودک آزادی والدین و سرسختی روان‌شناختی رابطه منفی و معنادار وجود داشت. Golpich et al (2012) ضمن پژوهشی به این نتیجه رسیدند که کارکرد خانواده با سرسختی روان‌شناختی رابطه مثبت و معنادار داشت. همچنین، نتایج پژوهش Shamsi et al (2024) حاکی از آن بود که بین سبک فرزندپروری مقتدر با اضطراب جدایی رابطه منفی و معنادار وجود داشت. Fathi et al (2022) ضمن پژوهشی به این نتیجه رسیدند که تعامل والد فرزند با اختلال اضطراب جدایی رابطه منفی و معنادار داشت. علاوه بر آن، نتایج پژوهش Chuning et al (2024) نشان داد که تاب‌آوری و سرسختی روان‌شناختی با اضطراب و افسردگی رابطه منفی و معنادار داشت. Malehmir et al (2021) ضمن پژوهشی به این نتیجه رسیدند که سرسختی روان‌شناختی با اضطراب رابطه منفی و معنادار داشت.

اضطراب جدایی کودکان یک ویژگی روان‌شناختی منفی با پیامدهای بسیار مهم است که بر آینده کودکان تاثیر می‌گذارد. بنابراین، تلاش برای شناخت عوامل موثر بر آن با هدف طراحی برنامه‌هایی برای کاهش اضطراب جدایی کودکان بسیار مهم و ضروری می‌باشد. بر اساس بررسی‌های انجام‌شده به نظر می‌رسد که تعامل والد فرزند و سرسختی روان‌شناختی والدین بر اضطراب جدایی کودکان تاثیر داشته باشند؛ هر چند که هم پژوهش‌های بسیار اندکی درباره روابط این سه متغیر انجام‌شده و هم پژوهشی در این زمینه با نقش واسطه‌ای سرسختی روان‌شناختی یافت نشد. بنابراین، نتایج این پژوهش می‌تواند به متخصصان و روان‌شناسان در شناخت اضطراب جدایی کودکان از زاویه تعامل والد فرزند و سرسختی روان‌شناختی والدین کمک نماید. همچنین، نتایج این پژوهش می‌تواند برای والدین دارای تلویحات کاربردی باشد و آنان بر اساس

۳. پرسشنامه غربالگری اضطراب کودک مرتبط با اختلال‌های هیجانی (Screen for Child Anxiety Related Emotional Disorders Questionnaire):

این پرسشنامه توسط Birmaher (1999) ساخته شد و ۴۱ گویه دارد که برای پاسخگویی به هر گویه از طیف سه درجه‌ای لیکرت از کاملاً نادرست با نمره صفر تا کاملاً درست با نمره استفاده شد. بنابراین دامنه نمرات آن بین ۰ تا ۸۲ است و نمره بالاتر حاکی از اضطراب بیشتر می‌باشد. روایی سازه پرسشنامه غربالگری اضطراب کودک مرتبط با اختلال‌های هیجانی با روش تحلیل عاملی اکتشافی بررسی و تایید و پایایی آن با روش آلفای کرونباخ بالاتر از ۰/۷۰ محاسبه شد. در ایران، Soleimani et al (2024) پایایی پرسشنامه غربالگری اضطراب کودک مرتبط با اختلال‌های هیجانی را با روش آلفای کرونباخ ۰/۸۱ گزارش نمودند. در این پژوهش مقدار پایایی پرسشنامه غربالگری اضطراب کودک مرتبط با اختلال‌های هیجانی با روش آلفای کرونباخ ۰/۸۵ به دست آمد.

داده‌های پژوهش حاضر با روش‌های ضرایب همبستگی پیرسون و مدل‌سازی معادلات ساختاری در نرم‌افزارهای SPSS-24 و AMOS-23 تحلیل شدند.

یافته‌ها

نمونه‌های پژوهش حاضر ۳۰۰ نفر بودند که فراوانی و درصد فراوانی اطلاعات جمعیت‌شناختی آنها در جدول ۱ گزارش شد.

۱. مقیاس رابطه والد-کودک (Child-Parent Relationship Scale):

این مقیاس توسط Pianta (1992) ساخته شد و ۳۳ گویه دارد که برای پاسخگویی به هر گویه از طیف پنج درجه‌ای لیکرت از قطعاً درباره من صدق نمی‌کند با نمره یک تا قطعاً درباره من صدق می‌کند با نمره پنج استفاده شد. بنابراین دامنه نمرات آن بین ۳۳ تا ۱۶۵ است و نمره بالاتر حاکی از رابطه بهتر بین والد و کودک می‌باشد. روایی سازه مقیاس رابطه والد-کودک با روش تحلیل عاملی اکتشافی بررسی و تایید و پایایی آن با روش آلفای کرونباخ بالاتر از ۰/۷۰ محاسبه شد. در ایران، Ghasemi et al (2025) پایایی مقیاس رابطه والد-کودک را با روش آلفای کرونباخ بالاتر از ۰/۷۰ گزارش نمودند. در این پژوهش مقدار پایایی مقیاس رابطه والد-کودک با روش آلفای کرونباخ ۰/۸۲ به دست آمد.

۲. پرسشنامه سرسختی روان‌شناختی اهواز (Ahvaz Psychological Hardiness Questionnaire):

پرسشنامه توسط Kiamarsi (1998) ساخته شد و ۲۷ گویه دارد که برای پاسخگویی به هر گویه از طیف چهار درجه‌ای لیکرت از هرگز با نمره صفر تا اغلب اوقات با نمره سه استفاده شد. بنابراین دامنه نمرات آن بین ۰ تا ۸۱ است و نمره بالاتر حاکی از سرسختی روان‌شناختی بیشتر می‌باشد. روایی سازه پرسشنامه سرسختی روان‌شناختی اهواز با روش تحلیل عاملی اکتشافی بررسی و تایید و پایایی آن با روش آلفای کرونباخ ۰/۸۴ محاسبه شد. در این پژوهش مقدار پایایی پرسشنامه سرسختی روان‌شناختی اهواز با روش آلفای کرونباخ ۰/۸۹ به دست آمد.

جدول ۱. فراوانی و درصد فراوانی سن کودک، تحصیلات و شغل پدر و مادر

متغیر	سطح	فراوانی	درصد فراوانی
سن کودک	نیمه اول ۷ سالگی	۲۲۶	۷۵/۳۳
	نیمه دوم ۷ سالگی	۷۴	۲۴/۶۷
تحصیلات پدر	دیپلم و پایین‌تر	۱۸۹	۶۳/۰۰
	بالاتر از دیپلم	۱۱۱	۳۷/۰۰
تحصیلات مادر	دیپلم و پایین‌تر	۱۸۶	۶۲/۰۰
	بالاتر از دیپلم	۱۱۴	۳۸/۰۰
شغل پدر	آزاد	۲۱۱	۷۰/۳۳
	اداری	۸۹	۲۹/۶۷

۳۵/۰۰	۱۰۵	شاغل	شغل مادر
۶۵/۰۰	۱۹۵	غیرشاغل	

طبق جدول ۱، بیشتر کودکان متولد نیمه اول ۷ سالگی (۷۵/۳۳) انحراف معیار و ضرایب همبستگی تعامل والد فرزند، سرسختی (درصد) بودند و تحصیلات پدر و مادر بیشتر آنان دیپلم و پایین‌تر (به ترتیب ۶۳ و ۶۲ درصد) و بیشتر پدر آنها دارای شغل آزاد (۷۰/۳۳) گزارش شد. درصد) و مادر بیشتر آنها غیرشاغل (۶۵ درصد) بود. میانگین،

جدول ۲. میانگین، انحراف معیار و ضرایب همبستگی تعامل والد فرزند، سرسختی روان‌شناختی والدین و اضطراب جدایی کودکان

متغیر	میانگین	انحراف معیار	۱	۲	۳
تعامل والد فرزند	۳۸/۳۹	۶/۴۱	۱		
سرسختی روان‌شناختی والدین	۲۳/۵۴	۲/۶۰	۰/۲۹**	۱	
اضطراب جدایی کودکان	۸/۶۵	۰/۷۹	-۰/۳۷**	-۰/۲۷**	۱

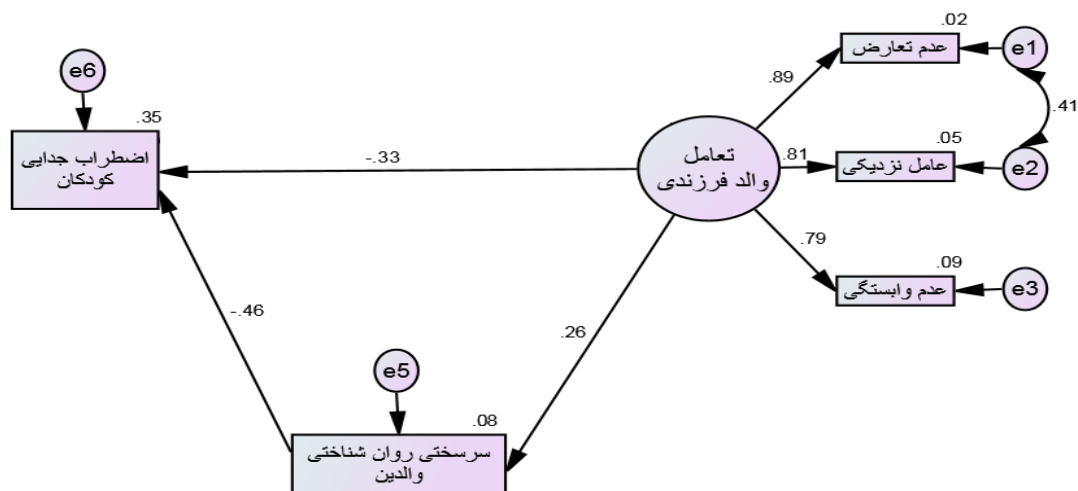
**P<۰/۰۱

طبق جدول ۲، بین تعامل والد فرزند با سرسختی روان‌شناختی والدین رابطه مثبت و معنادار و با اضطراب جدایی کودکان رابطه منفی و معنادار و بین سرسختی روان‌شناختی والدین با اضطراب جدایی کودکان رابطه منفی و معنادار وجود داشت (P<۰/۰۱).

جدول ۳. شاخص‌های برازش مدل سرسختی روان‌شناختی والدین در رابطه بین تعامل والد فرزند و اضطراب جدایی کودکان

شاخص	نام	مقدار قابل قبول	مقدار به دست آمده
χ^2/df	کای اسکوتر نسبی	<۳	۲/۳۷
RMSEA	ریشه میانگین توان دوم خطای تقریب	<۰/۱	۰/۰۳
GFI	شاخص برازندگی تعدیل یافته	>۰/۹	۰/۹۹
NFI	شاخص برازش نرم	>۰/۹	۰/۹۹
CFI	شاخص برازش مقایسه‌ای	>۰/۹	۰/۹۹

طبق جدول ۳، مدل سرسختی روان‌شناختی والدین در رابطه بین تعامل والد فرزند و اضطراب جدایی کودکان برازش مناسبی داشت. مدل نهایی سرسختی روان‌شناختی والدین در رابطه بین تعامل

شکل ۱. مدل نهایی سرسختی روان‌شناختی والدین در رابطه بین تعامل والد فرزندی و اضطراب جدایی کودکان در حالت ضریب مسیر

جدول ۴. اثرهای مستقیم و غیرمستقیم مدل نهایی سرسختی روان‌شناختی والدین در رابطه بین تعامل والد فرزندی و اضطراب جدایی کودکان در حالت ضریب مسیر

اثر	ضریب مسیر	آماره تی	معناداری
اثر مستقیم تعامل والد فرزندی بر اضطراب جدایی کودکان	-۰/۳۳	۴/۲۱	۰/۰۰۱
اثر مستقیم سرسختی روان‌شناختی والدین بر اضطراب جدایی کودکان	-۰/۴۶	۸/۹۳	۰/۰۰۱
اثر مستقیم تعامل والد فرزندی بر سرسختی روان‌شناختی والدین	۰/۲۶	۲/۹۹	۰/۰۰۱
اثر غیرمستقیم تعامل والد فرزندی با نقش واسطه‌ای سرسختی روان‌شناختی والدین بر اضطراب جدایی کودکان	۰/۱۲	۳/۱۷	۰/۰۰۱

یافته‌های پژوهش حاضر نشان داد که اثر مستقیم تعامل والد فرزندی بر سرسختی روان‌شناختی والدین مثبت و معنادار و بر اضطراب جدایی کودکان منفی و معنادار بود. پژوهش‌های بسیار اندکی در این زمینه انجام شده و نتایج این پژوهش در زمینه اثر مثبت و معنادار تعامل والد فرزندی بر سرسختی روان‌شناختی از جهاتی با نتایج پژوهش‌های معنادار تعامل والد فرزندی بر اضطراب جدایی کودکان از جهاتی با نتایج پژوهش‌های *Shamsi et al (2024)* و *Fathi et al (2022)* همسو بود. در تبیین اثر تعامل والد فرزندی بر سرسختی روان‌شناختی والدین و اضطراب جدایی کودکان می‌توان گفت که والدین با مدل‌سازی رفتارهای سازنده مانند اصلاح پاسخ‌های هیجانی به استرس و برقراری ارتباط موثر به فرزندان نشان می‌دهند که چگونه می‌توانند اضطراب خود را مدیریت کنند. این فرآیند منجر به رشد خودتنظیمی کودک می‌شود و او در مواجهه با عدم حضور والد کمتر دچار

طبق شکل ۱ و جدول ۴، اثر مستقیم تعامل والد فرزندی و سرسختی روان‌شناختی والدین بر اضطراب جدایی کودکان منفی و معنادار و اثر مستقیم تعامل والد فرزندی بر سرسختی روان‌شناختی والدین مثبت و معنادار بود ($P < 0/001$). همچنین، اثر غیرمستقیم تعامل والد فرزندی با نقش واسطه‌ای سرسختی روان‌شناختی والدین بر اضطراب جدایی کودکان منفی و معنادار بود ($P < 0/001$).

بحث و نتیجه‌گیری

اضطراب جدایی کودکان دارای پیامدهای روان‌شناختی منفی زیادی است و بر همین اساس در این مطالعه تلاش شد تا مدلی برای آن طراحی گردد. در نتیجه، پژوهش حاضر با هدف بررسی نقش واسطه‌ای سرسختی روان‌شناختی والدین در رابطه بین تعامل والد فرزندی و اضطراب جدایی کودکان انجام شد.

علاوه بر آن، اثر غیرمستقیم تعامل والد فرزندی با نقش واسطه‌ای سرسختی روان‌شناختی والدین بر اضطراب جدایی کودکان منفی و معنادار بود. پژوهشی در این زمینه یافت نشد، اما در تبیین آن می‌توان استنباط کرد که اثر تعامل والد فرزندی بر اضطراب جدایی کودکان از طریق مکانیسم‌های شناختی و رفتاری اتفاق می‌افتد و از آنجایی که سرسختی روان‌شناختی دارای ابعاد شناختی و رفتاری است، لذا می‌توان انتظار داشت که این سازه بتواند نقش میانجی را بین تعامل والد فرزندی و اضطراب جدایی کودکان بازی نماید و واسطه مناسبی بین آنها باشد. سازه سرسختی روان‌شناختی به توانمندی فرد در تفسیر و واکنش به استرس‌ها و چالش‌های زندگی و تلاش برای سازگاری موفق اشاره دارد که این امر می‌تواند به حل مسئله سازگار و موثر کمک نماید. در نتیجه، این عوامل سبب می‌شوند که تعامل والد فرزندی با واسطه سرسختی روان‌شناختی بر اضطراب جدایی کودکان اثر منفی و معنادار بگذارد.

از محدودیت‌های پژوهش حاضر می‌توان به استفاده از ابزارهای خودگزارشی، محدود شدن جامعه پژوهش به دانش‌آموزان پایه اول دبستان مدارس دولتی شهر بابل و پیشینه پژوهشی اندک درباره روابط تعامل والد فرزندی، سرسختی روان‌شناختی والدین و اضطراب جدایی کودکان اشاره کرد. بنابراین، پیشنهاد می‌شود که در صورت امکان پژوهشگران آتی از مشاهده یا مصاحبه جهت گردآوری داده‌ها استفاده نمایند، پژوهش حاضر را بر روی دانش‌آموزان سایر پایه‌های تحصیلی دبستان انجام دهند و روابط متغیرهای پژوهش حاضر را با متغیرهایی دیگری مانند سبک‌های دلبستگی، شیوه‌های فرزندپروری، تنظیم هیجان و غیره بررسی نمایند. با توجه به نتایج پژوهش حاضر، برای کاهش اضطراب جدایی کودکان می‌توان از طریق کارگاه‌های آموزشی زمینه را برای بهبود تعامل والد فرزندی و سرسختی روان‌شناختی والدین مهیا کرد.

تعارض منافع

بین نویسندگان مقاله حاضر هیچ تعارض منافی وجود نداشت.

حامی مالی

این پژوهش با هزینه شخصی نویسندگان انجام شد.

ملاحظات اخلاقی

اضطراب جدایی می‌شود و بر میزان سرسختی روان‌شناختی والدین نیز تاثیر می‌گذارد. همچنین، تعامل والد فرزندی به کودکان کمک می‌کند تا در مواجهه با موقعیت‌های جدایی به‌طور موثر رفتار نمایند و خود والدین نیز در مقابله با چالش‌های زندگی خانوادگی از راهبردهای مقابله‌ای کارآمد استفاده نمایند. نکته حائز اهمیت دیگر اینکه تعامل والد فرزندی مثبت و پویا باعث ایجاد یک فضای امن و یک ارتباط و دلبستگی مطلوب بین والد و کودک می‌شود تا هم کودک احساس آرامش و امنیت کند و هم والدین از رفتارهای حمایت‌گرانه در زندگی خانوادگی استفاده نمایند و خود را توانمند ادراک کنند. در نتیجه، این عوامل سبب می‌شوند که تعامل والد فرزندی بر سرسختی روان‌شناختی والدین اثر مثبت و معنادار و بر اضطراب جدایی کودکان اثر منفی و معنادار بگذارد.

همچنین، یافته‌های پژوهش حاضر نشان داد که اثر مستقیم سرسختی روان‌شناختی بر اضطراب جدایی کودکان منفی و معنادار بود. پژوهش‌های بسیار اندکی در این زمینه انجام شده و نتایج این پژوهش در زمینه اثر منفی و معنادار سرسختی روان‌شناختی بر اضطراب جدایی از جهاتی با نتایج پژوهش‌های [Chuning et al \(2024\)](#) و [Malehmir et al \(2021\)](#) همسو بود. در تبیین اثر سرسختی روان‌شناختی بر اضطراب جدایی کودکان می‌توان گفت که والدین دارای سرسختی روان‌شناختی توانمندی بالایی برای مدیریت موقعیت‌های حساس و چالش‌انگیز و استرس ناشی از آنها دارند. این مدیریت استرس باعث می‌شود که والدین در مواقع دشوار رفتارهای حامیانه و منطقی داشته باشند و کودکان نیز از رفتارهای والدین خود یادگیرند که نگرش مثبت‌تری داشته باشند و اضطراب کمتری از خود بروز دهند. نکته حائز اهمیت دیگر اینکه سرسختی روان‌شناختی به والدین کمک می‌کند تا ارتباط موثرتر و حمایت‌گرانه‌تری با کودک داشته باشند و بهتر بتوانند نیازهای عاطفی کودک را درک کرده و به او گوش دهند که این ارتباط سبب شکل‌گیری دلبستگی ایمن می‌شود که خود نقش موثری در کاهش انواع اضطراب از جمله اضطراب جدایی دارد. در نتیجه، این عوامل سبب می‌شوند که سرسختی روان‌شناختی بر اضطراب جدایی کودکان اثر منفی و معنادار بگذارد.

on differentiation and empathy of mothers; a mediating role of parent-child relationship. *Journal of Clinical Physiotherapy Research*, 7(2), e67. <https://doi.org/10.22037/jcpr.v7i2.38398>

Ghasemi, A., Shariatnia, K., & Akbari, H. (2025). Comparing the effects of stress control skill training and self-awareness training on the quality of mother-child relationships in mothers with autism children. *Psychology of Motivation, Behavior, and Health*, 3(3), 1-13. <https://jpmbh.com/index.php/jpmbh/article/view/106>

Golombok, S., Jones, C., Hall, P., Foley, S., Imrie, S., & Jadva, V. (2023). A longitudinal study of families formed through third-party assisted reproduction: Mother-child relationships and child adjustment from infancy to adulthood. *Developmental Psychology*, 59(6), 1059-1073. <https://doi.org/10.1037/dev0001526>

Golpich, Z., Darrodi, H., & Soleimany, A. A. (2012). A study of the relationships between family functioning and psychological hardiness among parents with exceptional children and normal children. *Iranian Rehabilitation Journal*, 10(15), 56-61. <https://irj.uswr.ac.ir/article-1-195-en.pdf>

Imrie, S., Zadeh, S., Wylie, K., & Golombok, S. (2021). Children with trans parents: Parent-child relationship quality and psychological well-being. *Parenting*, 21(3), 185-215. <https://doi.org/10.1080/15295192.2020.1792194>

Jreisat S. (2023). Separation anxiety among kindergarten children and its association with parental socialization. *Health Psychology Research*, 11, 75363. <https://doi.org/10.52965/001c.75363>

Khadse, V. J., Dhillon, H. S., & Sasidharan, S. (2024). Psychological hardiness, personality factors and coping styles in male patients of alcohol dependence syndrome. *Medical Journal Armed Force India*, 80(2): 172-177. <https://doi.org/10.1016/j.mjafi.2022.07.00>

Kiamersi A. (1997). Construction and validation of scale for psychological hardiness and investigating its relationship with personality type A, control center, self-esteem, physical complaints and academic performance in Islamic Azad University students of Ahvaz branch. Ahwaz: MA Dissertation.

Lindell, A. K., Killoren, S. E., & Campione-Barr, N. (2021). Parent-child relationship quality and emotional adjustment among college students: The role of parental financial support. *Journal of Social and Personal Relationships*, 38(2), 459-481. <https://doi.org/10.1177/0265407520964870>

Liu, J., Cheng, X., & Li, J. (2022). Relationship between hardiness and the mental health of funded Chinese college students: The mediating role of social support and the moderating role of an only-child status. *Frontiers in Psychology*, 13(842278), 1-10. <https://doi.org/10.3389/fpsyg.2022.842278>

در این مطالعه، نمونه‌ها درباره اهمیت و ضرورت پژوهش توجیه و به آنان درباره رعایت موازین اخلاقی تعهد و اطمینان داده شد.

مشارکت نویسندگان

نویسندگان این مقاله در همه مراحل با یکدیگر همکاری و مشارکت صمیمانه داشتند.

تشکر و قدردانی

نویسندگان مقاله حاضر تشکر و قدردانی خود را از همه کسانی که سهمی هر چند اندک در این پژوهش داشتند، اعلام می‌دارند.

References

- Birmaher, B., Brent, D. A., Chiappetta, L., Bridge, J., Monga, S., & Baugher, M. (1999). Psychometric properties of the screen for child anxiety related emotional disorders (SCARED): A replication study. *Journal of the American Academy of Child & Adolescent Psychiatry*, 38(10), 1230-1236. <https://doi.org/10.1097/00004583-199910000-00011>
- Bu, H., Liu, I. K. F., Qu, D., Zhou, Y., & Yu, N. X. (2023). (In)congruence in child-mother relationships and depressive symptoms in cross-boundary families. *Journal of Family Psychology*, 37(7), 1037-1047. <https://doi.org/10.1037/fam0001115>
- Carr, A. M., & Pendry, P. (2021). Understanding links between college students' childhood pet ownership, attachment, and separation anxiety during the transition to college. *Anthrozoos*, 35(1), 125-142. <https://doi.org/10.1080/08927936.2021.1963545>
- Chuning, A. E., Durham, M. R., Killgore, W. D. S., & Smith, R. (2024). Psychological resilience and hardiness as protective factors in the relationship between depression/anxiety and well-being: Exploratory and confirmatory evidence. *Personality and Individual Differences*, 225, 112664. <https://doi.org/10.1016/j.paid.2024.112664>
- Cimon-Paquet, C., Tetreault, E., Matte-Gagne, C., Bastien, L., & Bernier, A. (2022). Mother-child interactions and child anger proneness as antecedents of changes in sleep during the preschool period. *Developmental Psychology*, 58(8), 1472-1484. <https://doi.org/10.1037/dev0001377>
- Dursun, P., Alyagut, P., & Yılmaz, I. (2022). Meaning in life, psychological hardiness and death anxiety: Individuals with or without generalized anxiety disorder (GAD). *Current Psychology*, 1(2), 1-19. <https://doi.org/10.1007/s12144-021-02695-3>
- Elbay, R. Y., Görmez, A., Kılıç, A., & Avcı, S. H. (2021). Separation anxiety disorder among outpatients with major depressive disorder: Prevalence and clinical correlates. *Comprehensive Psychiatry*, 105, 152219. <https://doi.org/10.1016/j.comppsy.2020.152219>
- Fathi, G., Akbari, M., Moradi, O., & Abdollahim F. (2022). Causal model of separation anxiety disorder based

- Malehmir, B., Nozari, A., Rafieerad, Z., & Keyvanlo, S. (2021). Explaining corona anxiety based on intolerance of uncertainty, psychological hardiness, and social support with the mediation of rumination. *Journal of Family Relations Studies*, 1(1), 21-33. <https://doi.org/10.22098/jhrs.2022.8850.1003>
- Oral, M., & Karakurt, N. (2022). The impact of psychological hardiness on intolerance of uncertainty in university students during the COVID-19 pandemic. *Journal of Community Psychology*, 1(2), 1-10. <https://doi.org/10.1002/jcop.22856>
- Pianta, R. C. (1992). *Child-parent relationship scale*. Unpublished measure, University of Virginia.
- Pini, S., Abelli, M., Costa, B., Martini, C., Schiele, M. A., Baldwin, D. S., & et al. (2021). Separation anxiety and measures of suicide risk among patients with mood and anxiety disorders. *The Journal of Clinical Psychiatry*, 82(2), 20m13299. <https://doi.org/10.4088/JCP.20m13299>
- Shamsi, F., Shoa Kazemi, M., & Banisi, P. (2024). The model of structural relationships predicting children's separation anxiety symptoms based on parenting styles with the mediation of mothers' stress. *Journal of Psychological Science*, 23(133), 129-144. <http://dx.doi.org/10.52547/JPS.23.133.129>
- Simi, Z., Ghaderi Noosh Abadi, K., Jamali, S. K., & Ghasemi, N. (2020). The relationship between parental child abuse, psychological hardiness, and resilience in students under the supervision of welfare organization. *Journal of Fundamentals of Mental Health*, 22(2), 121-128. <https://doi.org/10.22038/jfmh.2020.16155>
- Soleimani, E., Amirmanesh, M. & Ariapooranm S. (2024). Comparison of anxiety disorders in children and adolescents with and without specific learning disorders: The interactive role of helicopter parenting. *Journal of Learning Disabilities*, 13(4), 24-35. <https://doi.org/10.22098/jld.2024.14996.2166>
- Stiede, J. T., Mangen, K. H., & Storch, E. A. (2024). Childhood anxiety disorders. *The Psychiatric Clinics of North America*, 47(4), 723-739. <https://doi.org/10.1016/j.psc.2024.04.014>